

K některým otázkám vztahů výuky společenských věd a takticko-operačních předmětů

V posledních letech, zejména po XVI. sjezdu KSČ, vytyčují velení a HPS ČSLA náročné požadavky na prohloubení jednoty politické a odborné přípravy a zvýšení úrovně vojenskostrategického myšlení vojenských kádřů.

Rozhodující základ k jejich splnění musí být objektivně položen již v průběhu přípravy posluchačů na vojenských vysokých školách. Klíčovou úlohu při jejich realizaci v celém procesu studia mají katedry, výuka společenských věd a takticko-operačních předmětů. **Ze kterých determinant tyto požadavky vycházejí?**

Především z leninského učení o obraně socialistické vlasti a leninských principů výstavby Československé lidové armády a úlohy vojenských kádřů při jejím uskutečňování. Vojenské kádry jsou páteří, organizující a stmelující silou armády, hlavními nositeli jejího třídního ducha, charakteru a bojových tradic, uskutečňovateli ideologie a politiky strany a socialistického státu u vojsk.

Rovněž vycházejí z principu jednoty politické a vojenskooctborné stránky výstavby ČSLA, jednoty političnosti a odbornosti v řízení, které platí pro všechny oblasti společenského života a v podmínkách armádního organismu zvláště. Již M. V. Frunze zdůrazňoval, že obě stránky musí být vždy chápány v dialektické jednotě. „Ve vojenské a politické výchově Rudé armády musíme věnovat pozornost tomu, aby splynuly dvě linie: linie ryze vojenská a linie politická. Jedním z našich velkých nedo-

statků podle mého názoru je to, že tyto dvě linie nesplývají, nýbrž jdou rovnoběžně vedle sebe.“ (Frunze, M. V.: Výbor z díla, NV 1976, s. 61–62.) Tato slova, řečená sice v jiné historické situaci, mají i dnes vysoce aktuální platnost.

Dále vycházejí z úkolů vojenských vysokých škol, které jsou vyjádřeny ve stranických, státních a vojenskopolitických dokumentech a podrobně rozpracovány v profilech absolventů: vychovávat v souladu s úkoly vojenské politiky KSČ, vlasteneckým a internacionálním posláním ČSLA politicky a odborně vzdělané, ideově pevné a morálně vyspělé absolventy, ideové bojovníky a realizátory politiky strany, způsobilé na socialistických principech vychovávat a vést své podřízené, organizovat a zabezpečovat bojovou činnost vojsk a velitel jednotkám.

Konečně jsou vyvolávány, aniž si to vždy dostatečně uvědomujeme, potřebou neustálého prohlubování názorové a akční jednoty vojenských kádřů na všechny oblasti výstavby a života ČSLA v soudobých složitých podmínkách. Tak cílevědoměji dosáhnout toho, aby všechny otázky výchovy a výcviku a činnosti armády byly stále systematictější a hlouběji založeny na jednotných představách, názorech a přístupech, obsáhly a organicky prostoupily všechny stupně, všechny stránky, všechny projevy jejího života jak v době míru, tak i možné příští války.

V této souvislosti se proto ukazuje potřebné věnovat větší pozornost tomu, aby

již při koncipování obsahového zaměření procesu přípravy posluchačů a v celém jeho průběhu ve školách byly vytvářeny hlubší předpoklady pro to, aby absolventi těchto škol kvalitou své připravenosti stále více a účinněji přispívali k upevňování ČSLA jako názorově a akčně jednotného a směřovaného organismu prochnutého pevnou vůlí odpovědně splnit úkoly vyplývající z vojenské politiky KSČ. Právě v tomto směru by měla mít rozhodující úlohu výuka společenských věd a takticko-operacních předmětů. Je to dáno nejen jejich profilujícím významem, ale i rozsahem, kterým se podílí na přípravě a výchově posluchačů po celé období jejich studia.

Může vzniknout názor, že tyto otázky jsou vyvolávány uměle, nebo že již byly vyřešeny. Bude však správné, abychom i zde zůstali stát na půdě reality. Současný vývoj naší rozvinuté socialistické společnosti nesporně vytváří příznivé podmínky pro úspěšný výcvik a výchovu vojáků. Jakékoliv objektivní možnosti však nikdy samy o sobě ještě neznamenají realizaci stanovených cílů. K tomu, aby bylo plně těchto možností využito, je zapotřebí velkého a trvalého úsilí vojenských kádřů. Musíme brát v úvahu, že s růstem vedoucí úlohy KSČ v současnosti neustále roste také význam sociálně politických faktorů výstavby ČSLA, který je podmíněn celou řadou příčin.

Historické zkušenosti ukazují, že systém i proces řízení a velení v podmínkách armády jsou objektivně náchylné k porušování jednoty odborných a politických přístupů, k přeceňování jedné stránky nad druhou zvláště v takových obdobích vývoje armády, kdy se kvalitativně mění objektivní podmínky a armáda vstupuje, samozřejmě včetně systému a procesu řízení a velení, do nové etapy. Nevyhnutelná potřeba uplatňovat výsledky vědeckotechnického rozvoje, zavést do systému řízení a velení moderní technické prostředky a informační a rozhodovací procesy uskutečňovat vědeckými metodami, je rovněž provázána určitými tendencemi, které jako by zatlačovaly politickou stránku do pozadí. To je i hlavní motiv a smysl tohoto článku: pokusit se ukázat, že se k tomuto problému musíme neustále vracet, neboť je vždy vysoce aktuální. Nelze se totiž mylně domnívat, že spolu s odborným růstem vojenských kádřů roste automaticky i jejich političnost.

V souvislosti s úvahami o jednotě političnosti a odbornosti v řízení a velení je nutné upozornit i na myšlenku takových názorů, že v důsledku stále pronikavějšího naplňování armády moderní technikou bude politická stránka zatlačována do pozadí.

Takové představy jsou rovněž neopodstatněné, neboť skutečnost potvrzuje právě opak. To souvisí s faktem, že lidský činitel nebude ani v příští možné válce ztrácet na významu, ale naopak bude vystupovat do popředí a to tím, jak mnohonásobně se bude zvyšovat rozsah, účinnost a následky použití moderních zbraňových systémů. Úloha vojáka, který je fidi a udržuje, se proti minulosti nesrovnatelně zvýší a také tím, že výsledky bojových činností budou stále více závislé na samostatnosti, aktivitě, iniciativě, uvědomělé ukázněnosti a odpovědnosti každého jednotlivce, neboť i kontrola a dozor složitých činností budou velmi obtížné, nebo někdy mohou být i dokonce těžce uskutečnitelné. Není žádným tajemstvím, že právě lidský faktor, nedostačující úroveň uvědomělosti, profesionální a ideově mravní připravenosti může být mnohdy brzdou úspěšného řešení společenských problémů, zavádění a využívání výsledků vědeckotechnického rozvoje, vést k nežádoucím ztrátám v oblasti vojenské činnosti.

Tyto požadavky jsou zvláště aktuální a významné pro vojenské vysoké školy. Je to podmíněno řadou okolností. Za prvé, důstojník ČSLA musí být připravován nejen jako odborník v určité oblasti vojenství, ale také jako ideový bojovník a realizátor politiky strany v armádě. Za druhé, i vztahy mezi zabezpečováním obrany socialismu, výstavbou armády a různými oblastmi společenského života jsou stále hlubší, složitější a rozmanitější. To vyžaduje rozšířit a prohloubit ideově politickou a teoreticko-praktickou připravenost vojenských kádřů. Za třetí, zvýšila se úloha morálního faktoru při řešení otázek obrany země a ozbrojeného boje. Za čtvrté, dochází k neustálému sblížování ideově teoretické přípravy důstojníků s jejich vojenskoodbornou přípravou. To vyplývá ze vzájemného působení a prohlubování vztahů mezi společenskými a vojenskými vědami.

Současně musíme brát v úvahu, že vědeckotechnický rozvoj a jeho vliv ve vojenství přinesl a přináší celou řadu nových problémů, a to nejen vojenských, ale i filozofických, sociálních, mravních, pedagogických a psychologických. Proto se zvyšuje potřeba komplexního přístupu a prohloubení vazeb mezi společenskými a vojenskými vědami při přípravě vojenských kádřů.

Nezastupitelnou úlohu při přípravě nového velitelského sboru na vojenských vysokých školách má výuka společenských věd. V čem spočívá?

Je jádrem systému komunistické výchovy, ale nevyčerpává a nenahrazuje jej. Tvoří světónázorový a metodologický základ výchovně vzdělávacího procesu, dává

posluchačům základy politického, vojensko-teoretického i vojenskopraktického myšlení. Je teoretickým základem formování jejich marxisticko-leninského světového názoru, komunistického přesvědčení, vysokých morálně politických a bojových kvalit. Učení marxismu-leninismu a hluboké studium dějin a politiky strany je základem znalostí každého absolventa vojenské vysoké školy.

Výuka společenských věd plní ve vztahu k vojenskoodborné přípravě dvě základní funkce: **světónázorovou a metodologickou.**

První funkcí se rozumí určující vliv společenských věd na světový názor vojenských kádrů, na jejich morálně politický profil. Formování vědeckého světového názoru a vysokých morálně bojových vlastností se totiž uskutečňuje na pevném základě marxismu-leninismu, který je uceleným a logickým systémem filozofických, ekonomických a sociálně politických názorů. Důkladné osvojení revoluční teorie umožňuje, aby se vojenský odborník správně orientoval ve společenském životě, aby zaujal vždy správné místo v boji za vítězství socialismu, aby uměl bojovat proti rozkladnému vlivu buržoazní a revizionistické ideologie a antikomunismu.

Metodologická funkce společenských věd tkví v tom, že výuka společenských věd tvoří základ metodologické přípravy důstojníků jak v oblasti dialektickomaterialistické metody, tak i obecných metod myšlení. Vyzbrojuje vojenské kádry obecnými principy, vědeckou metodou přístupu ke zkoumání nových procesů a jevů ve vojenském, moderní války a otázek bojové a politické přípravy vojáků ozbrojených sil. Přesto, že všechny společenské vědy mají svůj metodologický význam pro vojenskou teorii a praxi, určující úlohu má marxisticko-leninská filozofie.

Světónázorová a metodologická funkce společenských věd jsou vzájemně úzce spjaté, není možné je od sebe odtrhávat a tím spíše je stavět proti sobě. Marxismus-leninismus je na jedné straně prostředkem k pochopení reality a k určení individuálního vztahu k ní (světónázorový aspekt) a na druhé straně je nástrojem k získání nových vědomostí o okolním světě, k objevení jeho tajemství, je metodou použití teoretických poznatků v procesu poznání a praktické činnosti (metodologický aspekt).

Na tom, jak efektivně je výuka společenských věd a jak organicky zapadá do systému stranickopolitické práce, často závisí úroveň stranickosti výuky vojenských, technických, speciálních a všeobecně vzdělávacích předmětů i výchovně vzdělávacího procesu ve škole vůbec.

Požadavky, o nichž jsme hovořili, kladou náročné úkoly na katedry a výuku společenských věd. Výuka společenských věd na všech vojenských vysokých školách probíhá jednotně podle Směrnice náčelníka HPS ČSLA, učebních plánů a učebních programů a zabezpečuje tyto hlavní úkoly:

1. Vyzbrojuje posluchače hlubokými a pevnými znalostmi v oblasti marxisticko-leninské teorie, metodologie a metodiky. Utváří a upevňuje vědecký světový názor, komunistické přesvědčení a normy socialistické morálky. Prohlubuje jejich třídní, stranické, vlastenecké a internacionální chování a jednání a nenávisť vůči třídnímu nepříteli.

2. Výrazně přispívá k utváření návyků a dovedností posluchačů k aktivnímu řízení účinné stranickopolitické práce. Formuje vysoké morálně politické a bojové kvality k obraně vlasti a vymoženosti socialismu. Zdokonaluje připravenost absolventů k účinné ideologické práci a aktivnímu boji s nepřátelskou ideologií.

V rámci těchto úkolů musí politické orgány a katedry marxismu-leninismu usilovat o neustálé zdokonalování výuky společenských věd z hlediska aktuálních požadavků rozvoje marxisticko-leninské teorie a politiky strany, stranických, státních a vojenskopolitických dokumentů, současných potřeb výstavby ČSLA, rozvoje vojenskosti, výchovy a výcviku posluchačů jako vysoce profesionálně kvalifikovaných specialistů moderní socialistické armády.

Jedním z velmi důležitých úkolů, na který klademe v současném období ve výuce společenských věd velký důraz, je její zaměření z hlediska profilu jednotlivých vojenských škol, fakult, oborů, její těsné spojení s vojenskoodbornými, zejména takticko-operativními předměty.

Je to zcela objektivní a logické. Má-li vysokoškolské studium kteréhokoli oboru tvořit jednotný a harmonický celek, nemůže výuka společenských věd zůstat stranou tohoto úsilí, ale spíše naopak, sehrávat vůdčí a integrující úlohu.

K realizaci spojení výuky společenských věd s profilem školy přistupujeme přísně při zachování jednotných učebních programů a výkladu všech disciplín společenských věd jako organického celku, tvořeného třemi součástmi marxismu-leninismu: dějinami KSČ a MDKH, stranickopolitické práce v ČSLA a základů vojenské pedagogiky a psychologie. Základní metodou splnění oborového přístupu ve společenskoodborné přípravě posluchačů je především důsledné uplatňování vojenských aspektů

ve všech předmětech a ve výuce společenských věd jako celku.

V čem chápeme podstatu požadavků na užší spojení výuky společenských věd s profilem školy, zejména takticko-operačními předměty?

Za prvé, toto spojení umožňuje efektivněji formovat vědecký světový názor posluchačů, učí budoucí důstojníky využívat marxismus-leninismus v praktické činnosti, umožňuje jim zvládnout jej prostřednictvím poznatků odborné vědy. Výrazněji napomáhá zvýšení účinnosti výuky společenských věd, posiluje její ideové výchovné zaměření a vytváří příznivé podmínky pro proces přeměny znalostí posluchačů v přesvědčení a aktivní činnosti v oblasti vojenství.

Za druhé, rozšiřuje a prohlubuje znalosti v rozhodujících oblastech vojenské výstavby, rozvoje Československé lidové armády, socialistické vojenské vědy a vojenské doktríny, o zákonitostech a zvládnutích rozvoje vojenství v soudobých podmínkách, což má veliký profilující a metodologický význam.

Za třetí, vyzbrojuje metodologii vojenské teorie a praxe, dává nezbytnou dialektikomaterialistickou a ideově politickou základnu pro prohloubení studia, ovládnutí a pochopení procesu ozbrojeného boje, vědeckých přístupů v činnosti velitelského sboru ve velení vojákům, organizaci a vedení soudobého boje.

Za čtvrté, napomáhá posluchačům získávat praktické návyky a dovednosti ve stranickopolitické práci, řízení a organizátorské a vědeckovýzkumné činnosti i účinné výchovy podřízených.

Za páté, společenskovědní a takticko-operační předměty mají nejširší a nejhlubší hraniční problémy a vazby k vzájemnému obohacování a při jednotném úsilí násobí svůj vliv. Proto jich nemůže být využíváno vedle sebe a odděleně. Rozvíjí u posluchačů schopnost z třídních, stranických pozic odhalovat, posuzovat a hodnotit jevy společenského života, rozpracovávat teoretické otázky a spojovat je se životem vojsk, praxí vojskové činnosti, argumentovaně bojovat s buržoazní ideologií a revizionismem ve vojenských otázkách.

Cílevědomé úsilí o úzkou spolupráci kateder a spojení výuky společenských věd a takticko-operačních předmětů má velmi příznivý vliv na výchovu a přípravu posluchačů a formování jejich politických a profesionálních kvalit.

Otázka spolupráce společenskovědních a takticko-operačních kateder má objektivně logicko-teoretický charakter. Čím to můžeme zdůvodnit?

Především ve výuce společenských věd zaujímají velmi významné místo otázky války a armády, vojenské doktríny, leninské principy výstavby socialistické armády, vojenské politiky KSČ, vojenské ekonomiky, leninského učení o obraně socialistické vlasti, vojenské pedagogiky a psychologie a stranickopolitické práce v ČSLA, vliv vědeckotechnické revoluce ve vojenství a její sociálně politické důsledky apod. V každém společenskovědním předmětu jsou v průměru z 20 % samostatná témata k jeho vojenským stránkám. Ještě výrazněji je tomu ve všech formách postgraduálního studia. Mimořádná pozornost je věnována studiu ideově teoretického odkazu klasiků marxismu-leninismu, zejména ve vojenství, zvláště V. I. Lenina a vedoucích stranických, státních a armádních představitelů ČSSR a SSSR a dalších socialistických zemí. Do studijní literatury jsou ke studiu zařazeny rozhodující vojenskopolitické dokumenty a celá řada základních a bojových řádů a předpisů. K řešení této problematiky jsou zaměřovány referáty na seminářích a témata ročníkových prací, které se postupně stávají i nedílnou součástí diplomových prací a projektů posluchačů a předmětem státních závěrečných zkoušek. Tím nemá být řečeno, že v tomto směru bylo již vše vykonáno a není co zdokonalovat. Vše nebylo kvalitně rozpracováno, správně pochopeno, efektivně realizováno, nebylo využito všech možností, které výuka společenských věd v sobě skrývá, pokud jde o její vojenské aspekty.

V současnosti před katedrami společenských věd stojí naléhavý úkol dále obohacovat jak obsah, tak i formy a metody realizace těchto požadavků. Kde bychom měli postupně soustředit hlavní pozornost?

Především budeme muset vyvodit hlubší závěry ze současného stavu a cílevědoměji sledovat, aby se prohloubila organická jednota řešení ideově politických a vojenských otázek jak ve výuce společenských věd, tak i ve výuce takticko-operačních předmětů a překonat dosavadní určitou živelnost v tomto směru, a to již při koncipování profilů, učebních plánů a učebních programů, pedagogické a vědeckovýzkumné činnosti.

Máme dnes k dispozici, z hlediska našich podmínek, bohatou politickou a vojenskopolitickou i odbornou literaturu. Měli bychom se však více zamýšlet nad tím, zda mnoho, i klíčových otázek ke škodě věci neřešíme dosud až příliš odděleně. Více usilovat o to, aby pokud je to možné a jsou k tomu podmínky, se obojí problematika řešila společně a publikace tohoto charakteru, jako jsou učebnice, skripta a další,

tvořily organický celek. V tom je i smysl požadavku, aby i ročníkové diplomové práce a projekty posluchačů obsahovaly organickou jednotu politických a vojenskoodborných přístupů. Přitom vůbec nemáme na mysli porušit svébytnost společenskovedních a takticko-operačních předmětů nebo je zaměňovat. Je to velmi náročná práce a složité problematika. Vyžaduje nejen dobrou vůli, ale i čas, vysoké znalosti a schopnosti. Nemáme však právo jen čekat a posluchače jen vyzývat a ve frázích je učit o principu jednoty politických a vojenskoodborných přístupů ve vojenské činnosti. Ten musí být uplatněn a naplňován již v obsahu celkové koncepce výchovně vzdělávacího procesu, ve formách a metodách jeho realizace. Musí být přitažlivým návodem pro jejich praktickou činnost u vojsk po ukončení studia.

Spojení výuky společenských věd s takticko-operačními předměty má důležitou úlohu i při naplňování **principu jednoty vojenské teorie a praxe** v přípravě posluchačů. V současných podmínkách vzrostla úloha metodologické přípravy kádřů obecně, ale i z hlediska specifických potřeb vojenských kádřů.

Metodologická příprava budoucích důstojníků je úkol komplexní a je možné jej řešit jen na základě vzájemného propojení všech vyučovacích předmětů při rozhodující úloze marxisticko-leninské filozofie. Význam marxisticko-leninské metodologie ve vztahu k otázkám vojenské vědy, k operačnímu umění a taktice spočívá v tom, že:

1. Vyzbrojuje posluchače metodami vědeckého poznání složitých jevů ozbrojeného zápasu, bojové činnosti i boje.

2. Učí je zajišťovat souvislosti a závislosti ve vojenské činnosti, příčiny i následky, dělat objektivní rozbor možností i skutečností v ozbrojeném zápasu.

3. Umožňuje jim přistupovat k ozbrojenému zápasu komplexně, zjišťovat jeho strukturu a ujasňovat prizma složitých jevů ve všech oblastech vojenské činnosti.

4. Vyzbrojuje vojenské kádře hlubokým chápáním kategorií, zákonů a principů teorie vojenského umění, což rozvíjí jejich vojenskoteoretické myšlení a zároveň schopnost uplatňovat vědeckovýzkumné přístupy ve své práci.

5. Zdůvodňuje objektivní nezbytnost vědeckého, tvůrčího přístupu v činnosti vojenských kádřů, je ideově teoretickým základem jejich praktické činnosti. Násobí jejich ideově politické působení.

Za poslední léta byla ve vojenských vysokých školách, zejména v akademích, vykonána v tomto směru velká práce, zvláště v oblasti zvýšení teoretické připravenosti

jak vědeckopedagogického sboru, tak posluchačů. O tom svědčí zpracování a vydání značného množství publikací a studijní literatury k těmto otázkám. Mám na mysli učebnice, studijní materiály, slovníky a další významné práce včetně překladů, zejména sovětských. Je jen otázkou, abychom vždy měli jistotu, že odpovídají nejnovějším poznatkům teorie a praxe, vývojovým trendům a dovedli je vhodně začlenit do výchovného vzdělávacího procesu a celého systému přípravy posluchačů. Bohužel poznatky ukazují, že tomu tak dosud všude není.

Problematika spojení výuky společenských věd s výukou takticko-operačních předmětů má věcný charakter.

Důležitou formou vzájemné spolupráce kateder společenských věd s takticko-operačními katedrami je např. účast učitelů stranickopolitické práce na přípravě a v průběhu komplexních taktických zaměstnání a velitelskoštábních cvičení. V tomto směru bylo dosaženo nejlepších výsledků zejména na vojenských vysokých školách, zvláště VVŠ PV, VA AZ a VPA KG. Na VVŠ PV získali nejlepší zkušenosti ve výuce stranickopolitické práce v polních podmínkách. Na VPA KG se katedra stranickopolitické práce a katedra taktiky a operačního umění sjednotily na přístupu k výkladu a vedení zaměstnání klíčových, hraničních problémů předmětů a jejich návaznosti. Na VA AZ bylo úspěšně přistoupeno k rozpracování otázek marxisticko-leninské filozofie, stranickopolitické práce a operačního umění, zejména v systému postgraduálního studia.

Vysoce je nutné ocenit, že těmto otázkám věnují pozornost náčelníci škol a politická oddělení a jejich řešení nalézá stále příznivější atmosféru u příslušníků vědeckopedagogického sboru a kolektivů kateder. V současném období stojí před společenskovedními a takticko-operačními katedrami úkol šířiti a hlouběji tyto otázky rozpracovat a realizovat v souvislosti s vydáním a zaváděním Bojového řádu pozemního vojska.

Významným směrem zaměření spolupráce kateder společenských věd a kateder takticko-operačních předmětů je úsilí o společné řešení o posuzování otázek **výchovně vzdělávací a metodické práce**. Hlavní pozornost v přijímaných opatřeních je soustředěna na zpracování a zejména posouzení učební dokumentace, učebnic, skript, učebních textů, lekcí a dalších studijních materiálů, které vyžadují společný zájem. Předmětem jednání jsou i otázky organizace výchovně vzdělávacího procesu, návaznosti výuky společenskovedních a takticko-operačních předmětů, samostatné prá-

ce posluchačů, komplexních zaměstnání apod.

Výčet doporučení, námětů, požadavků by samozřejmě bylo možné doplnit o některé další, jako např. přiměřenou znalost, informovanost učitelů a zainteresovanost kateder na obsahu učebních textů, skript, lekcí, fondu a dalších materiálů. Velké možnosti jsou v rozvíjení vzájemných konzultací mezi učiteli kateder, využívání interdisciplinárních přístupů při řešení plánovaných vědeckovýzkumných úkolů, v jednotném přístupu k pojetí průběhu státních a závěrečných zkoušek posluchačů základního i postgraduálního studia k vzájemnému integrování společenskovedních a takticko-operačních poznatků o metodě řešení problémů. Jako velmi účinný prostředek se ukazuje i interdisciplinární pojetí ideově teoretické a teoreticko-praktické semináře k politicko-vojenským a vojenskoodborným problémům.

V tomto směru dosud ne všechny vojenské vysoké školy postupují cílevědomě a plánovitě. Považujeme za nutné zdůraznit, aby při realizaci vzájemné spolupráce bylo dosaženo větší rozhodnosti a hlubšího soustředění na klíčové otázky, zvláště hraničních problémů ve výuce společenských věd a takticko-operačních předmětů.

Vliv kateder společenských věd na úkoly, které řeší katedry takticko-operačních předmětů, se uskutečňuje i v **ideově politické oblasti**. Základním směrem v této činnosti kateder společenských věd jsou přednášky a konzultace v systému velitelské přípravy a zabezpečování studia marxismu-leninismu vědeckých aspirantů. Jsou to i vystoupení k závažným otázkám marxisticko-leninské teorie, vnitřní, zahraniční a vojenské politiky KSČ a metodologickým problémům vojenské teorie a praxe. V tomto směru se za řízení velení a politického oddělení nejdále dopracovaly společenskovední a takticko-operační katedry na VA AZ. Doporučujeme tyto zkušenosti hluboce studovat a uplatňovat i v dalších vojenských vysokých školách.

Je zcela nesporné, že v posledních letech se všeobecně prohloubilo spojení výuky společenských věd s takticko-operačními předměty a spolupráce kateder nabyla

na cílevědomějším zaměření a větší soustavnosti. Rozvíjí se v mnohých obsahových problémech a má komplexnější charakter. Přistoupilo se k řešení jak obecně teoretických, tak i praktických otázek. Podstatné je, že otázky vzájemné spolupráce se postupně stávají vnitřní potřebou učitelů a kolektivů kateder. To velmi pozitivně přispívá ke zvyšování účinnosti společenskovední přípravy posluchačů a k jejímu organickému sepětí s profilem školy. Na druhé straně toto spojení velmi účinně působí na zvýšení ideově politického působení a stranickosti výuky takticko-operačních předmětů a zvláště na rozvoj vojenskoteoretického myšlení absolventů vojenských vysokých škol.

Přes prokazatelně kladné výsledky jsou v této oblasti i značné rezervy, nedostatky a dosud nevyřešené, ale i nejasné problémy. Spočívají podle poznatků ve velké obecnosti této spolupráce, která není ve všech případech vždy cílevědomá a systematická. Málo úsilí je vynakládáno na efektivní využívání všech možností, které skýtají jednotlivé předměty a není vždy do důsledku řešena jejich konkretizace a uplatňována závaznost realizace přijatých opatření.

Získané zkušenosti a dosažený stupeň spojení výuky společenských věd a takticko-operačních předmětů však vytvářejí příznivé předpoklady jeho dalšího rozvoje. Formování osobnosti důstojníka je dlouhodobý, náročný a složitý proces, který musí být permanentně zdokonalován, jeho základy musí být vytvořeny v průběhu přípravy na vojenských vysokých školách a při jeho utváření mají nezastupitelnou a klíčovou úlohu výuka společenskovedních a takticko-operačních předmětů.

Problematika článku je vysoce mezikatedrální, přesněji řečeno „nadkatedrální“ povahy. Proto její řešení nemůže probíhat živelně. Rozhodující úlohu v tomto procesu (rozpracování a postupném uskutečňování) by měly sehrát celoškolské a fakultní stupně velení. Jejich hlavní pozornost by měla být zaměřena na vytváření nezbytných institucionálních a organizačních předpokladů a podmínek spolupráce společenskovedních a takticko-operačních předmětů.